

Qui ens difumina?

MARIA DEL PLA

La persona, l'ésser humà, no tria el lloc de naixença. Tanmateix, el lloc on neix, la col·lectivitat a la qual arriba, en determinaran la manera de ser; és a dir, la identitat cultural i històrica. A mi, l'atzar em féu néixer lluny de Barcelona, a l'Alt Urgell, una contrada que es forja en el si d'una antiga nació i, ahora, també contribueix a forjar aquesta antiga nació: la nació catalana, els Països Catalans.

La catalana és una nació amb legislació pròpia, com és la compilació dels *Usatges*, amb la qual asenta, ja en el segle XII, les bases fonamentals del dret català, a part dels *Costums de Lleida*, els *Costums de Tortosa* i els *Furs de València*.

És una nació que en el segle XIII ja té institucions de govern pròpies i representatives del poble, com les Corts, convocades pel rei quan volia i allà on volia.

És una nació que redacta (s. XIV) el *Llibre del Consolat de Mar*, tractat que arribà a considerar-se el dret marítim del Mediterrani i vigent fins al segle XIX.

És una nació amb moneda pròpia, amb la creació, en el segle XIII, de les seques reials de Barcelona, primer, i de València, posteriorment.

És una nació amb llengua pròpia i oficial, que en els segles XIII, XIV i XV plasma i comunica un dels pensaments més cultes i elevats d'Europa, amb textos com les *Homilies*

d'Organyà, les quatre grans cròniques –el *Llibre dels feyts*, el *Llibre del rei en Jaume*, la *Crònica* de Ramon Muntaner i la *Crònica* de Pere el Cerimoniós–, o la traducció de la *Bíblia* a la llengua del poble; amb filòsofs, humanistes i científics com Bernat Metge, Joan Lluís Vives, Ramon Llull, Abraham Cresques o Arnau de Vilanova, figures cabdals del món medieval; amb poetes com Guillem de Berguedà, Jordi de Sant Jordi, Joan Roís de Corella, Jaume Roig o Ausiàs March; amb escriptors com Joanot Martorell, Francesc Eiximenis, Anselm

Turmeda o Isabel de Villena, autors tots plegats, tant en poesia com en prosa, d'obres que perviuen en el temps per la gran qualitat i rigor que atresoren. I encara podem parlar de textos excepcionals, com ara *Curial e Güelfa*, d'autor anònim.

És una nació, sens dubte, amb un bagatge cultural i històric com qualsevol altra nació europea –dret, tribunals de justícia, llengua, moneda, exèrcit–, però una nació, en definitiva, que a la primeria del segle XVIII viu una guerra i la perd –la Guerra de Successió a la Corona d'Espanya–, i és sotmesa a un règim d'ocupació militar, amb abolició, per decret, de totes les seves lleis, de totes les seves institucions, de tots els seus símbols.

Tot sigui difuminar la nostra història, entenebrir la nostra cultura, a favor d'una major honra i glòria de les lletres i les idees espanyoles

Davant aquesta riquesa identitària del nostre passat –un resum brevíssim, de fet– i del dogal repressiu que significa l'ocupació forastera, costa d'entendre que el vaixell insígnia de l'Any del Llibre i la Lectura –promogut per la Generalitat de Catalunya, el Ministeri de Cultura, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona– siguin Cervantes i *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, un autor i una obra prou eminents, notoris i valorats, però pertanyents a la llengua i la cultura castellana, ras i curt. Quan Dante Alighieri

escriu la *Divina commedia* fa cultura i literatura italianes, com fa cultura i literatura franceses Molière quan escriu *Le misanthrope* o *Le malade imaginaire*. I quan Rosalia de Castro escriu *Follas novas* fa cultura i literatura gallegues, mentre que fa cultura i literatura castellanques quan escriu *En las orillas del Sar*.

Enguany, institucionalment toquen Cervantes i el Quixot; i, sense estar-se de res, fan exposicions, conferències, representacions teatrals, òperes, articles a la premsa, debats radiofònics i televisius, reedicions de l'obra, un congrés acadèmic i una ruta per la Barcelona del Quixot. Fins i tot s'ha parlat una mica, perquè no sigui dit que la metròpoli no té en compte la colònia, de *Tirant lo Blanc*, la fenomenal novel·la de Joanot Martorell, dins els llibres de cavalleries, que Cervantes esmenta i elogia dins *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*.

Quantes efemèrides hem celebrat o celebrem oficialment en el camp o àmbit dels nostres autors i de les nostres lletres? No gaires, ben just les imprescindibles per a fer el paperot. I quan s'han celebrat, hi ha hagut tant de bombo i platerets i tanta pompa mediàtica com en aquesta? ¿I s'hi han esmerçat els mateixos recursos econòmics, equivalents a un bon pessic de milions d'euros? No, ni de bon tros. La celebració, aquest mateix any, del VIII Centenari de les històricament i lingüísticament in-

comensurables *Homilies d'Organyà*, un document cabdal de la romanística, únic a la Península Ibèrica, n'és un bon exemple.

Tot sigui difuminar la nostra història, entenebrir la nostra cultura, a favor d'una major honra i glòria de les lletres i les idees espanyoles. I així anem fent: com a catalans cada dia som més poqueta cosa, per més que la ciutat de Barcelona continuï essent, com digué Cervantes i l'alcalde Clos magnífica, «arxiu de la cortesia, alberg dels estrangers».◆